

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 228
כסלו תש"פ

בעיגול, יש לזהר לתקנו. לאחר שהגדירו את הנושא וההלכה, נגשו ביחד עם הרב ועם הבודק, מתחו את חוטי העירוב, במקומות שהיה ניתן למתוח בקלות. באחד המקומות היתה קשירת החוט בצורה מעניינת, החוט עבר דרך ראש העמוד, והמשיך לכיוון הקרקע וקשרו אותו סביב סלע גדול שעמד שם.

קשירת חוט ארוך לכמה עמודים

יש לציין דבר חשוב בנושא זה שנוגע לכל העוסקים בעירובין, להקפיד לעשות חוט נפרד לכל צורת הפתח, ולא למשוך חוט ארוך לכמה צורות הפתח. בישוב הזה עשו את ראשי העמודים בצורת טבעת ולא בצורת V, [ולא ידוע אם חשבו שזה יותר טוב, או שכנראה לא המתקין לא ידע על המעלות של צורת V, שאז אפשר לקשור חוט שנקרע בלי לטפס לראש העמוד, משא"כ בטבעת צריך לעלות לגובה כדי להסחיל את החוט בתוך הטבעת. יתכן שהצורה הזו נובעת מכך שהמתקין עשה חיקוי של הערכה הצבאית להקמת עירוב בשדה, שבה משתמשים בסוג של טבעת]. והנה כאשר יש טבעת ומעביירים את החוט בתוך הטבעת, הוא לא יכול לברוח לצד, ולכן חושבים שיותר נוח להמשיך עם אותו חוט לעמוד הבא. אבל בצורה כזו אי אפשר למתוח את החוט חזק, מפני שהמתיחה יורדת לפי אורך החוט, וכשהחוט באורך 30 מטר ניתן למתוח אותו טוב, אבל כשהוא באורך שתי צוה"פ שהם יחד 60

ראש עמוד עם צורת טבעת

מטר, קשה למתוח אותו, ובפרט אם הזוית של החוט שונה. ויש להוסיף חיסרון נוסף בחוט המשמש לכמה עמודים ברצף, שאם נקרע מקום אחד, הרי כולם נופלים, והאחראי צריך אח"כ לחזור ולקשור את כולם, משא"כ כשיש לכל עמוד חוט נפרד, הרי אם נקרע החוט, נופל רק מקום אחד. לכן חשוב לקשור לכל פתח חוט נפרד, שיש בזה גם תועלת הלכתית, וגם עזרה לאחראי.

דין חלל י' טפחים בצורת הפתח

בהמשך הסיור היו מקומות שהעמודים היו נמוכים, והתעוררו שאלות בענין גובה החוט, לדוגמה, מה הדין כאשר יש סלע גדול באמצע החוט, ובמקום קטן ראש הסלע מתקרב לחוט, ואין חלל בגובה י' טפחים תחת החוט. האם דבר כזה פוסל את צורת הפתח. והנה מקור הדין שצורת הפתח צריכה חלל י' טפחים, מבואר במשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק צ"ג)

מורמים את החוט שתיה למטה מי טפחים

שבלשון השו"ע משמע שיש להכשירה, אבל הרבה אחרונים הסכימו לדינא שאם היה חלל נמוך מיי' טפחים אינו מועיל, וביאר המשנ"ב שהרי אפילו מחיצה אינה כשרה כשאין בה גובה י'. וכן מבואר בהלכות מזוזה ובכמה מקומות שאין פתח כשאין בו חלל י'. [ובמשנ"ב י"ל שבא לאסור אף כשהחסרון רק במחיצות המבוי וכדברי אבן העוזר, המובא בשעה"צ ס"ק נ"ט ואכמ"ל]. לפ"ז אם עמודי העירוב גבוהים יותר מיי' טפחים, אבל באמצע יש הר או

לקראת השלמת לימוד הלכות עירובין למעשה

בשבועות אלו עומדים מאות אברכים לסיים ולהשלים את מחזור הלימודים של מסלול "בודקי עירובין", לימוד הלכות עירובין למעשה, שע"י "מוקד העירוב". האברכים החלו את לימודם בחודש אייר, ובמשך חצי שנה עמלו בלימוד ההלכות בהיקף רחב, מדברי הפוסקים עם הוראות פוסקי זמנינו, ובאופן המיוחד ביותר של שילוב המחשבות מעשיות ע"י תמונות מהשטח, ממאות עירובים שנבדקו במשך השנים, ורכישת הנסיון הרב בנקודות החשובות שבהן מצויות בעיות, עם הביאור מה דיןן לשיטות השונות ומהי ההכרעה בכל נושא. לקראת סיום הלימוד, נערכים בימים אלו מבחנים יסודיים ומקיפים, שבהם כל אברך נדרש להגדיר במילות קצרות את שורת ההלכה בכל דין, והאם זה פוסל או חומרא, על מנת שידעו כולם בידיעה ברורה, כיצד לעשות את העירובים כהלכה, ואיך להורות למעשה את ההוראה.

כמו כן אנו דואגים לשלב את הלומדים במסגרת זו, ביציאה לשטח וסיורים בעירובין, כל אחד לפי בקשתו, וכפי ההשקעה שהוא מעוניין להשקיע בנושא. הסיור בשטח בליווי הסבר, הוא דבר המחכים ביותר, בפרט למי שכבר למד את ההלכות, והסיור הוא כמו עשיית שימוש בהלכות שחיטה, שללא שימוש אי אפשר לדעת לעשות ע"פ הלימוד לבד. ובעשיית השימוש נזכרים בהלכות ומקשרים אותם עם המציאות, ואז גם כשהולכים אח"כ למקומות אחרים, שמים לב לפרטי ההלכות שבכל דבר.

שלשה ערים שנבדקו בשבוע זה, ושימוש האברכים

בשבוע האחרון נבדקו שלשה עירובים בערים וישובים בארץ, במרכז ובדרום, ובשלושת המקומות היו אחראים מסורים מאוד למלאכת הקודש, שביקשו להביא את העירוב למצב כשר, וביקשו לשמוע במה הם צריכים לתקן, או להזר את העירוב. הבודק של המוקד עבר עם הבודקים של כל מקום, ובשילוב אברכים מהשיעורים, והיו מספר הערות, וכל הדברים תוקנו מיידית באותו יום או למחרתו, ועד השבת סידרו את העירוב במתכונתו, ברמה הניתנת לעשותו.

אחד מהסיורים נערך בישוב בשומרון, יחד עם קבוצת אברכים מלומדי השיעורים סניף מודיעין עילית. בעירוב זה היו תנאי שטח של סלעים ומפלסים שונים, וגם אזורי בניה סביב לישוב, ולכן העירוב לא היה בטנדרט רגיל של עמודי עירוב עם חוטים, אלא היו מגוון רחב של פתרונות ואילטרורים, והיה לאברכים הלומדים אתגר גדול להיות עירני לכל פרטי ההלכות בכל דבר ודבר, ולדעת כיצד לשפר אותו.

מתחת חוט העירוב, טראשו קשור לסלע

היו מקומות שהחוט היה רפוי, והאברכים ציינו את ההגדרה הנכונה, העירוב אינו פסול, אבל הוא נתון למחלוקת הפוסקים שהביא המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ו), מפני שבמצב כזה החוט מתנדנד ברוח, ונחלקו מחצית השקל והמשכנות יעקב האם יש בו דין "מחיצה שאינה עומדת ברוח, לא הוי מחיצה". וכן משום מה שכתב בשער הציון שם בשם המשכנות יעקב שאם החוט נכפף כלפי מטה

הכינוס הארצי הגדול לרבנים ובודקי עירובים - לחיזוק מערכות כשרות העירובים בארץ הקודש
הכינוס יתקיים בעז"ה בחודש כסלו הבעל"ט במרכז ירושלים, בשעות אחר הצהריים. פרטים יבואו בגליון הבא

גובה ג', הפתרון הוא להוסיף סביב אבנים קטנות, ליצור קרקע בטוח ד' על ד' טפחים, שביחס לקרקע זו, החבית נמצאת בתוך ג' טפחים.

ידיעת השיטות וידיעת פסק ההלכה

לאחר מכן שאל הרב, האם דבר זה פוסל את העירוב, והסביר שיש לו נפק"מ לעשיית תשובה על הטלטול של כל בני הישוב בשבתות שעברו. והנה למרות שיש לנו הלכה ברורה שיש להקפיד על הלכות אלו, מ"מ במסגרת הלימוד אנו לומדים ג"כ שיש שיטות בהלכה שאינן פוסלות את המצב הזה. אחד הדברים מבואר בחזו"א ע"פ (בסי' ע"ש), שבתחילה סבר להחשיב את המדרגה לתחילת העמוד, ואז זה יחשב עמוד שמתחיל מהקרקע. ולפ"ז ה"ה כאן ניתן לומר שהסלע שהחבית יושבת עליו, הוא תחילת הלחי. אלא שא"כ יש בעיה אחרת, משום פתחי שימאי, כיון שהסלע רחב, וגם אינו חלק, ודין זה אינו מוסכם לכל הפוסקים [וכפי שסבר החזו"א שם בתחילה, וזה מש"כ במערה שכיון שהמדרגה נמשכת לאורך יותר מג' או ד' טפחים, אפשר דהוי פתחי שימאי], ולכן אמרנו לרב שהפסול בזה אינו לכונ"ע. ומ"מ יש לתקן דבר זה, כדי שהעירוב יהיה כשר, ואין זה רק בגדר חומרה, אלא בגדר שורת ההלכה המסורה ע"פ פוסקי הדור.

חשיבות ההכשרה לבדיקת עירובין

נהג בדברים אלו אנו רואים מעט מתוך סיוור אחד שהיה בשבוע האחרון, כמה אפשר ללמוד ממנו, [זוהי עוד רק חלק קטן מהסיוור], וכמה הלכות צריכים לדעת בשביל לפקח על עירוב כהלכה. זה לא סתם לקשור חוטים, וגם לא סתם להעמיד עמודים או חביות, אלא לעשות צורת הפתח כהלכה, ולבנות היקף של דין "רשות היחיד" בכל פרטיו.

בסיום הסיוור הרחבי רב הישוב בדבריו, ושיבח מאוד את כל הפעילות של "מוקד העירוב", שמתרוצצים ממקום למקום על מנת לזכות יהודים בשמירת שבת, והוסיף במיוחד כעת שהוא רואה את התלמידים שממשיכים את הדרך, יודעים ומבינים, עוזרים ומסייעים, כמה נפלא הדבר הזה, לקחת נושא שלא הכירו אותו כמעט, ולהביא אותו לידיעת הציבור, כולל לימוד בהיקף כ"כ רחב, ועד שימוש הלכה למעשה.

יתן ה' שנזכה להמשיך ולהוסיף להעמיד תלמידים רבים, שכולם יהיו בקיאים בדיני עירובין למעשה כראוי, וירחיבו את קיומם בכל מקום כהלכה.

תלולית שמגיעה עד קרוב לחוט, הרי זה פוסל את הצוה"פ, כיון שבאותו מקום שמעל התל אין שיעור מחיצה, והצוה"פ אינה שלמה, אין פתח שלם, וא"כ היא נחלקת ונפסלת.

ואמנם אם יהיה דבר ארעי תחת החוט, ולא ישאר חלל י' טפחים מעליו, כגון באופן שמשאית חונה תחת החוט, ואין בין גג המשאית לחוט י' טפחים, פשוט שהמשאית אינה פוסלת את הפתח. והחילוק הוא, משום שהמשאית אינה מתבטלת לקרקע, אלא היא דבר הנמצא על הקרקע, וא"כ ביחס לקרקע יש שיעור מחיצה. משא"כ כשמדובר בתל עפר, הרי זה קרקע, ואם החוט אינו גבוה י' טפחים מעליו, אין לצוה"פ שיעור מחיצה בקטע זה, ואינה כשרה.

האם סלע גדול ושיח נחשבים קרקע למעט מגובה החוט

לפ"ז יש לדון מה הדין כאשר יש סלע גדול תחת החוט, וכיון שהחוט היה נמוך, נמצא שהיה מקום מעל הסלע שלא נשאר חלל י' טפחים. האם הסלע מוגדר כקרקע, וכיון שאין חלל י' זה פוסל את כל צוה"פ. או שמא לא צריך להתחשב בסלע שאינו תופס אלא מעט מהפתח.

במהלך הסיוור למדנו שסלע קבוע נחשב קרקע, אלא שבכל זאת יש לחלק בין סלע שיש על גביו שטח ד' על ד' טפחים, בשיעור קרקע המינימלית של רשות, ואז צריך חלל י' מעליו, ואם אין חלל י' נפסלת צוה"פ, משא"כ סלע שאין עליו שטח ד' על ד' טפחים, כגון שהוא משופע כולו, אין לו שיעור קרקע, ואמנם הוא קבוע, אבל אינו קרקע אלא מחיצה, ושיעור גובה הצוה"פ אינו מתייחס לראש המחיצה אלא לגובה הקרקע, [ובזה יש לדמות לדברי החזו"א (סי' ע"ו ס"ק י"ט) בדיני מחצלת שחוסמת מקצת מהפתח], ויש לעיין ולפלפל בזה.

סיוור האבנים סביב החבית

כמו"כ התעוררנו לנידון זה במקום אחר שהיה שיח גבוה תחת החוט, שהיה ענפיו צפופים וקשיחים, והתחילו מהקרקע עד גובה שני מטר, והחוט שעבר מעליו היה נמוך שלא נשאר תחתיו חלל י' טפחים, במשך מטר או יותר. ובזה יש לדון האם שיח סבוך וקבוע נידון כקרקע, או כדבר הנמצא על הקרקע, שא"כ גובה החוט נמדד לפי הקרקע שלמטה ולא לפי ראש השיח. ועיין בזה.

חבית שעומדת על שפת סלע

דבר נוסף שהיה לאברכים ללמוד באותו סיוור, היה מקום אחד שקשרו את החוט לברזל שאינו ראוי לשמש עוד, ולכן העמידו לפניו חבית, שהחבית תשמש לחלי. האברכים הבחינו מיד שיש כאן בעיה גדולה, משום שהחבית עמדה על שפת הסלע, והחוט הולך לכיון של מרגלות הסלע, ויוצא שהלחי עומד בגובה מעל קרקע הרשות, ומתחיל מעל ג' טפחים משטח הפתח. בדין זה מבואר בחזו"א (סי' ע"ו ס"ק י"ח) שהעמוד אינו יכול להתחיל על מדרגה, [והטעם משום דין מחיצה תלויה. ואע"פ שאין מקום לגדיים לעבור תחת העמוד, לומד החזו"א שגם בזה יש את הפסול של תלויה. ואחד ההסברים בדבריו, כי שיעור המחיצה נמדד לפי הקרקע, וכשהעמוד מתחיל בגובה מחשבים רק את החלק שבתוך י' טפחים לקרקע, וא"כ יש רק שבעה טפחים עמוד, ומה שממשיך בגובה אינו מצטרף].

חבית שעומדת על שפת הסלע

רב הישוב נחרד לגלות שהיתה בעיה בעירוב, והדבר הראשון שעשה, טיפס וניגש לתקן אותו מיד במקום. האברכים הצטרפו ונגשו למלאכה במלוא המרץ, והרימו משטח (רפסודה) של סחורות שהיה זרוק בצד, והעמידו אותו למטה לפני הסלע. הרב הוסיף ושאל את הבודק של המוקד, האם עכשיו זה בסדר. והבודק השיב שמשתדלים שלא לסמוך על משטח, כי יש רווחים בין הקרשים, וחוששים בזה לפתחי שימאי. ואע"פ שיתכן שבישוב היו מקילים בזה, מ"מ באנו כדי לתקן, ולא כדי לצאת ידי חובה. הרב פנה לחצר הבית הקרוב, שהיו בו כמה גרוטאות, ושלף משם דיקט חלק ויפה, שאל את בני הבית אם אפשר להשתמש בו לעירוב, והם נתנו אותו בשמחה, ומיד העמידו את הדיקט לפני המשטח, ורשמו למי שעוסק בעירוב שיחבר אותם ויקשור אותם היטב. במקום אחר בישוב היתה חבית ששימשה ללחי, ועמדה על אבנים נמוכות. במצב כזה הקפידו שלא יהיה באבנים גובה ג' טפחים, ואם יש

כח עזר לבודקי עירובין

בשורה משמחת לאחראים על עירובין ברחבי הארץ שמתקשים להתמודד עם בדיקת העירוב מדי שבוע.

לקראת סיום מסגרת הלימודים לבודקי עירובין שע"י מוקד העירוב, ישנם מספר רב של אברכים שרכשו ידע מקצועי ומעשי בבדיקת עירובין, עם הנחיות הלכתיות מוסמכות, ומעוניינים לעזור לכם ולסייע בעול הכבד.

האחראים המעוניינים לקבל סיוע, ע"י אברך המתאים למלאכת הקודש,

ניתן לפנות כעת למוקד העירוב הארצי, בטל 054-84-833-20

בברכת "שמחים לשמרו ולערב עירובו"

הודעה משמחת

מעמד הסיום המרכזי ללומדי עירובין

במסגרת "בודקי עירובין"

יתקיים בעז"ה בשבוע הבא

באולמי ברסלב, בני ברק

בהשתתפות רבנים מורי הוראה

שישו ושמחו בשמחת תורה

משתתפי השיעורים יקבלו פרטים נוספים בקווי ההודעות

ההרשמה לשיעורי התחומין בעיצומה

בבני ברק - 052-7676-605

בירושלים - 0534-18-6778

במודיעין עילית ובית שמש - 055-678-3323